

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||

Cajetan, Thomas

Colonie, 1526

VD16 V 1243

lentaculi primi quaestio prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34421

Tentacula noui testamenti

Tho. de Vio caietani Cardinalis sancti xisti.

Sapientie diuine clemens septime pōtifer maxime mensam post perfectā peccatorū summā instruere quum hungarica peregrinatio vetaret, ne ieiuna omnino mens manusq; transiret, ientacula quedā parare curauit. Absq; ordine siquidē et delectu occurrentes nonnullae per nouū testamentū sententiae, literalis sensu hic declarant. Nec propterea finem feci quod omnes declaratione dignas arbitrarer me cōplexū esse: sed ubi obtulit se cōmoditas inchoandi pmentaria psalmoz iuxta literalē sensum, omissis ientaculis, conuiuio apparando vacandum credidi. Non dedignaberis itaq; pater beatissime me exiguum hoc munusculum suscipere: quandoquidem et mea omnia tue beatitudi-
ni debentur et diuina est materia.
Felix vale.

Currunt In primis circa vba dñi nostri Iesu Xristi circiter ipsius ex hoc mundo transitū, questionēs quattuor. Prima est de vbis domini in excusatione Magdalene: quid molesti estis huic mulieri et c. Secūda est de verbis domini ad discipulos p: o emēdo gladio: quādo nisi vos sine sacculo et pera et c. Tertia est de responsiōibus domini ad suos quattuor iudices: Annā, Caiaphā, Herodem et Pilatū. Quarta est de causa ipsius dñi scripta: Iesus nazarens rex iudeorum.

¶

Ientaculi primi quæstio prima.

Circa Verba siquidē dñi p̄ Magdalena ad
miramur p̄mo cur reprehēsi sint disci-
puli, egre ferentes effundi p̄ciosum vnguentū in
vntionē pedū vnus paup̄rū p̄dicatoris tantā san-
ctitatē p̄fitentis. ¶ Videntē siquidē rationabiliter in-
dignati. Tū quia talis vntio ad delicias nō qualescū-
q̄ sed p̄ciosas spectare videt̄ magnoz nobiliū. Et for-
te nullus erat tā celsus vt vteret̄ tam p̄cioso vngue-
to pro pedibus, sed p̄ capite. Christ⁹ aut̄ ignobilis se-
cundū mundū (vtpote filius fabi ⁊ fabri) ⁊ pedes ei⁹
vngēbant̄ tam delicata vntioē. Tū q̄a hodie scanda-
lizaremur si viderem⁹ aliquē p̄dicatōrē sancte fame, p̄-
mittere se deliniri huiusmodi delicijs p̄ciosis: multum
enim indecens iudicarem⁹. ¶ Tum quia discipulis,
quibus est mandatū vt emulentur charismata melio-
ra, incubebat diuertere Mariā ab hac effusioē vngue-
ti p̄pter opus euidenter meli⁹ scilicet vt videret̄, ⁊ p̄ciū
daret̄ in pauperū elemosynā. ¶ Admiramur secundo
quantū valeat excusatio dñi, opus enim bonū opera-
ta est in me: nā pauperes semp̄ habebitis vobiscū, me
aut̄ nō semp̄ habebitis. Ex differentia nāq̄ tēporis
habendi pauperes ⁊ ipsum (q̄a illos semp̄ ipsum ve-
ro nō semp̄ essent habituri) nō apparet vnde infera-
tur, seu vnde reddatur ratio qd̄ illa bonū opus ope-
rata sit. Et enim ex ista differentia nō tollitur quin vntio
illa fuerit excessiua vtpote deliciosa nimis ⁊ impe-
ditua melioris boni, scilicet tāte elemosyne in panpe-
res: p̄ quibus tanto magis sollicitū oportet hominem
esse, quanto nunq̄ deficiunt, sed semp̄ durant.
¶ Admiramur tertio de alijs tribus v̄bis dñi adie-
ctis, tanquā impertinentibus ad excusationē Magda-
lene vngentis ipsum, quorsum hec? Apposuit sepul-
cr̄ sue p̄uentionē, apposuit p̄petuam memoriā hu-

Ientacula primi quæstio prima ij

ius vnctionis in laudem Magdalene futuram, appo-
luit qd̄ fecit hoc quod habuit. Nihil autem horum ex-
culat vnctionem Magdalene. Non primum, tum q̄a
preter intentionem Marie vnctis erat quod ad se-
pulturam refertur: opus autem iudicatur bonum se-
cundum intentionem operantis: non enim intendebat
illa prenire sepulturam, sed vnge viuentem Chri-
stum, tum quia etiam pro sepultura, excessiua erat vn-
ctio tam preciosa: in cuius signū, Nicodemus pro se-
pulture Chrii officio mixturā aloes ⁊ myrrē, ⁊ nō vnge-
tū nardi p̄ciosi attulit. Nō scdm̄ q̄a ad euentū spectat
subsecuta laus, nō ad itētionē opantis. Nō tertium, q̄a
oīno imp̄tines videt̄ illa appositio, quū null⁹ calūnia-
ret̄ eā quasi fecisset vnctionē de alieno, aut de necessa-
rio sibi: quorum verūq; excluditur per hoc quod fecit
qd̄ habuit vt facere bene posset.

Ad clariorem Intellectum dominice sentē-
tie prenotanda est dispositio
mulieris vnctis in animo suo, vt percipiatur quale
fuerit illius hoc opus ex parte sua. Ipsa siquidē crede-
bat Iesum esse verum Messiam: quū soror eius Mar-
tha dixerit domino, ego credidi quia tu es Christus fi-
lius dei: multo enim magis ipsa Maria hoc credidit,
que optimam partem elegerat. Credidit quoq; eundē
habere potestātē dimittendi pctā: iuxta v̄bū dñi ad eā
remittuntur tibi peccata tua, fides tua te saluā fecit.
Amabat quoq; multum saluatorem: vt dictū sit de ea
dimissa sunt ei peccata multa: quoniam dilexit multū.
Ex tam sancta igit̄ mentis dispositiōe erga Chri-
stū, videri facile potest Martā ad vocationē istā p̄cessisse
vt multa simul exequeret̄ officia: scilicet humanitatis,
gratie ac religiōis. Hūanitatē q̄dē: qm̄ mos erat in

Ientaculi primi questio prima

regione illa vnctionē exhibere. Vnde et Simon phariseus quasi reprehensus est a dño q̄ caput eius nō vnxiſſet. Et sicut conſonū erat, inuitato Chriſto ad cenā p̄parare epulas lautiores (que ſcilicet magnatibus ſolent parari) quando ſic decebat inuitatē, ita arbitrata eſt Magdalena decere ſe exhibere in vnctionē tantū viri inuitati delicatū ac p̄cioſum vnguentū. Gratię vero: qm̄ memor recepti beneficij, remiſſiōis ſcilicet p̄ctōz vngēdo alias Chriſtū, debitoricē ſe arbitrata eſt vt iterū quā melius poſſet vngeret Jeſum. Vnde p̄mū pedes ex quoz p̄iore vnctiōe veniā hauserat, dein de caput a cuius ore verbū et veniē et vite toties perceperat non ſolū vnxit ſed quodāmodo abluir: pro quāto verſando vas vnguētū, effudit illud ſuper caput: vt euangeliste teſtantur. Nec putauit p̄cioſum aliquid reputandū ad referendā gratiā de tanto beneficio. Religionis autē: qm̄ Meſſie dei filio offerebat vnctionem illā in ipſius Meſſie ſecundū aſſumptā carnē corporale refrigerium, et propterea putauit et bene, oportere eſſe optimam, ac p̄cioſiſſimā hm̄ōi vnctionem.

Ex quibus omnibus ſimul collectis, manifeſte apparet Mariā ſecundū recte ratiōis iudiciū elegiſſe in hm̄ōi delicata et p̄cioſa vnctiōe, bonū ac laudabile opus deuotiōis p̄nq̄ obſequij in dñm Jeſum Chriſtū et p̄pterea diſcipulos indignatos de hoc, merito a dño reprehēſos q̄ moleſti eſſent mulieri illi dicēdo vt quid p̄ditio iſta? Nō enim eſt vnguētū p̄ditio vſus ille: vnguētū ad quē tot vtutes incitabāt: q̄ p̄ gratiā referenda, pro pietate, proq̄ religiōe oportūnus erat.

Quod vero ad excuſandos diſcipulos primo aſſertur (q̄a nimis delicata ac p̄cioſa vnctio erat reſpectu tā pauperis, et pedū p̄ſertim) excludit p̄ hoc q̄ Jeſus

Ientaculi primi questio prima iij

erat & credebatur verus Messias, ac p hoc dignior omnibus hominibus. Et neq; hoc neq; quodcuq; aliud unguentum erat excessivum respectu illius & pedum eius, quicquid enim cuiusq; excellentissimo homini potest exhiberi minus est ut condignum sit ad usum corporis ipsius Messie & pedum eius. Extabat nihilominus spiritualis ratio unguendi pedes quae dicta est. Quod deinde subiungitur de rationabili discipulorum scandalum, excludit per idem, quia si hodie videremus verum Messiam testibus tot miraculis, teste tunc Lazaro patre qui ex mortuis veniens testabatur illum esse verum Messiam, hoc est regem regum & dominum dominantium (unde multi ex iudeis credebant in Christum) non scandalizaremur rationabiliter: sed rationabiliter admiraremur & stuperemus quod dignatur seipsum sic exinanire ut istis nostris unctionibus delinatur, ut a muliere unguatur, ut istiusmodi refrigerijs egeat. Irrationabiles autem homines sumerent cum Iuda occasionem scandalum. Quod denique subditur de melioris boni emulatione (quia melius fuisset unguenti precium in pauperes erogatum) a domino excludit: ut patebit declarata ratione domini. Sed & ex dictis excludit: quoniam opus tante gratie, pietatis & religionis non est minus bonum quam elemosyna illa fuisset in pauperes, immo tanto maius bonum fuit, quanto Christus prestat omnibus pauperibus, quanto caput membrum, quanto dominus servus. Arguendi igitur discipuli erant.

Ad admirationem de ratione reddita a domino quare operis unctionis huius non fuerit pretermittendum propter pauperes, dicitur quod quia discipuli non solum preterulerant elemosynam, sed vituperaverant illam unctionem dicendo ut quid perditio ista: ideo dominus utriusque confutando, primum asserit Mariam fecisse opus bonum: & hoc contra illud ut quid perditio ista: Deinde non fuisse hoc pretermittendum propter elemosynam.

Lentaculi primi quaestio prima

nam faciendā: q̄a pauperes semp haberēt ⁊c. ⁊ hoc cōtra illud: potuit em̄ vnguentū utud venundari ⁊ dari paupib⁹. Et q̄dē q̄ op⁹ illud fuerit bonū, dñica respōsio in singulis clausulis pbat. Primum ex illa p̄pōne in: dicēdo in me. Vbi recolito aliud eē credere deū, ⁊ aliud credere in deū. Primum siquidē cōe est bonis ⁊ malis. Secundū aut̄ primum est bonorū: quia est actus fidei formate. Et similiter opari aliq̄d bonū opus, cōe pōt esse bonis ⁊ malis, sed bonū opus opari in Chriſtū, primum est bonorū: quia significat q̄ opando quis tēdit in Chriſtū q̄d est charitatis p̄gressus. Dicendo ergo q̄ Maria opabat bonū opus in me, mōstrauit opus illud esse meritōiū ⁊ a charitate p̄cedens. Deinde ex ratioe p̄parationis ad elemosynā: ex qua vtrūq̄ simul manifestatur. Et si subtilius fuerit considerata, apparebit q̄ aliud p̄mo occurſu ſensus offert, ⁊ aliud interius portat. Nā prima frōte ratio dñica ex duplici differentia inter elemosynā ⁊ hoc hūanitatatis officium sibi exhibitū, docet nō fuisse vñtionē istam p̄mittendā. Vna differentia est inter t̄p̄s istās ⁊ expectās: quia scilicet t̄p̄us faciendi elemosynā nō v̄get nunc, sed expecta. quoniam semp est, t̄p̄us aut̄ exhibendi mihi b̄mōi hūanitatatis officia, nūc instat, q̄a nō sp̄ me habebitis in p̄sentia corporali carnis passibilis in q̄ sum modo vobiscū, ⁊ nō solū nō sp̄ sed paucissimis diebus sic me habebitis: fuit em̄ hoc añ sex dies pasche, hoc est sabbato ante ramos palmarū. Altera differentia est inter certā personā ⁊ indeterminatos pauperes: q̄a scilicet obsequiū hoc debitū est certe p̄sone, mihi scilicet elemosyna aut̄ debita est nō alicui certo paup̄i, sed pauperibus indeterminate. Vtrāq̄ siquidē differentia dōm̄nica ratio manifeste affert, dicens, nā pauperes. Cō

Ientaculi primi quaestio prima iiij

bunc vel illum) habebitis vobiscum semp, et non instat
nunc necessitatis articulus: me autem (ecce certa persona)
non semp. Quasi diceret, nunc tantum habebitis scilicet
vobiscum in carne passibili et indigente his obsequijs con-
uersantem. Ex ambabus autem differentiis simul iun-
ctis relucet et cõis doctrina quod humanitatis officia quae
alicui certe persone exhibere postulat certum tempus, non
sunt pretermittenda propter communia debita quae indeter-
minate debemus primis. Non vult celestis magister
ut homo pretermittat conuiuium nuptiale, officium sepul-
ture, politicum coniunctum cum ciue, et similia, ut fiant es-
lemosyne: ipse enim quae est auctor gratiae, non venit des-
seruere sed perficere rationem naturalem. Relucet et spe-
cialis ratio facti: Nam ex hoc ipso quod tempus illud quod
talis tantusque hospes officiose tractari posset preteribat
posthabendi erant pauperes non tunc instantes, quibus
aliunde et tunc et nunc et alias poterat benefici. Unde
liquet redditam esse rationem et quod opus fuit bonum, et quod
preponendum fuit elemosyne pauperum quae ex illo precio
potuisset fieri. Continet autem interius penetrata hec
ratio ratione persone demonstrata per illud pronomen me,
superfluentem causam non solum bonitatis sed excellentis per-
fectionis huius unctiois. Tempus namque illud quod verbum ca-
ro factum, inter homines homo passibilis humanisque officiis sub-
ditus dignatus est peruersari, articulum constituebat urgentis
necessitatis ad exhibendum illi quaecumque passibilia officia
et obsequia, nullius precij nullaque deliciae finibus limitanda
quatenus est ex parte ipsius meriti et humani debiti. Non
nulla ex parte unctio ista minus bona fuit, sed preferen-
da vndique cure pauperum, quae cura quamuis debeat semp
hominem sollicitare, non tamen ex alio debito officio auellere: et
multo minus tollere debet hoc opus longe excellentius.

Lentaculi primi questio prima.

Ad admirationē tertiā de appositis trib⁹ a dño sententis in hac causa, rñdetur. Et circa ea que de sepultura dicunt, notādū est vnctionē istā relatā esse ad Chri sepulturā ex dñicis vrbis triplici relatione: hoc est p significationē, per preuentionē, p durationē. Significauit enim vnctio illa Chri dñm sepeliendū esse: testāte dño apud Math. mittens hec mulier hoc vnguentū in corpus meū, ad sepeliendū me fecit: hoc est sepelibile me indicauit: corpora em sepelienda tñc tps vngēbant. Preuenit q̄ officiū vnctōis pro sepultura vnctio illa: testante dño apud Mar. preuenit vngere corpus meū in sepulturā, quāuis em Maria ipsa nesciret dominus tamē sciebat q̄ impedienda erat ab vnctōe ipsius Chri defuncti: quia prius resurrexit quā potuerit ab illa vngi: 7 p̄terea nunc preuenisse dicitur officium sepulture. Durauit quoq̄ vnctio illa vsq̄ ad sepulturam (dicente dño apud Joan. sinite illā vt in diē sepulture mee seruet illud) pro quanto vnctio illa vltima fuit quantū ad Marie vnctionē, 7 sic per negationē succedētis, seruata vsq̄ in diē sepulture. Tanquam si aperte diceret, sinite illam, quia ista p̄putatur p̄ tota vita mea vsq̄ ad sepulchrum: ita q̄ nec viuo nec mortuo mihi exhibebit amplius officiū vnctionis.

Totus aut̄ hmoi sermo referens vnctionē hanc ad sepulture officiū, a clementissimo magistro dictus est, vt intelligerent discipuli non quare Magdalena vngēbat, sed quare ipse dñs susciperet vnctionē illā. Magdalena em̄ intendebat officiū hūane pietatis, gratie 7 religionis impedire Chri, sed Chri opus illud suscipiebat vt sepeliendus. Tanq̄ si aperte diceret, nō putetis q̄ vt deliciosus vngor, nam vngor vt sepeliendus, vngor vt quā citius moriturus nō est tps hoc dea

Ientaculi primi questio prima

v

ficiarum, sed mortis et sepulture. Et licet Marie animus ad hoc non tenderet ex se, ut motus tamen et directus a Spiritu sancto, ad hoc tendebat significandum, preueniendum ac seruandum, nesciens tunc quo ad hoc quid faceret. Quia igitur hec verba non sunt appositae ad alteram excusationem Magdalene, sed ad rationem ex parte domini quare permiserit se ungi, non oportet mirari quousum bec. Non tamen nihilominus hec sententia refertur ad Magdalene excusationem, intelligendo illam ut sit pars prioris sententiae: utpote declaratio illius dicti, me autem non semper habebitis. Tanquam expresserit quid intenderit per li non semper, modicum valde tempus: quia proximus sum sepulture, ita quod per hanc adiectionem declaratus est articulus instantis proxime sepulture, et solliciti timoris fouentis animum Marie ad hanc unctionem. Doctrina siquidem domini de ipsius morte ac resurrectione erat adeo publica, ut etiam ad Iudeorum pontifices peruenerit: quum dixerint Pilato. Domine recordati sumus quia seducto: ille adhuc uiuens dixit, post tres dies resurgam. Et quod tunc proxima esset domini mors, Magdalena cum alijs mulieribus audierat: ut patet ex eo quod quum dixisset paulo ante dominus, ecce ascendimus Hierosolymam et filius hominis tradetur etc. et tertia die resurget, mater filiorum Zebedei petijt ut filij sui sederent ad dexteram et sinistram ipsius in regno resurrectionis eius. Ex eo igitur quod Maria que multum diligebat Christum, tempus mortis Christi primum meditabatur, sollicita quoque erat ne forte amplius similem commoditatem officiose obsequendi Christo non haberet, oblata tunc occasione conuiuii Lazaro resuscitato utendum duxit. Et sic etiam ex parte solliciti timoris adhibetis quasi calcaria Marie, unctio ista non nullum respectum ad sepulturam Christi habuit. Et quia

A v

Lentaculi primi quaestio prima

tempus vrgens ad vnctionē cōstituebat, ad opus illud bonū reddendū ptinebat. Nec obstat si nō tam p̄ciosa vnguenta ad vsum eēt sepulture, sed myrra ⁊ aloes quā ad sepulchra regū, preciosiora adhiberi credibile est: ⁊ dignitas Messie supra oēs ⁊ reges ⁊ summos sacerdotes erat ⁊ est, ita vt nihil quantumcūq; alijs preciosum, ipsi poterat cōdigne exhiberi.

De apposita autē futura memoria huius vnctionis, facile patet q̄ ad cōmendationē operis Magdalene spectat. Tum q̄ licet laudari preter intentionē Marie fuerit esse tamē opus tale vt sit laude dignū, nō est preter intentionē recte opantis, quā intēdit opus v̄tutis, ac p̄ hoc laude dignū. Tū q̄ laudandū esse ab euāgelice p̄fectionis viris, maximū est testimoniū boni operis pacti. Mōstrauit ergo dominus vnctionem illā non solum esse irreprehensibilem ⁊ p̄ponendā tunc curae pauperū, sed optimū fuisse opus: vtpote ⁊ dignū p̄petua laude, ⁊ qd̄ p̄petua esset prosequendū cōmendatiōe in dei ecclesia. Quorsum autē v̄ba q̄ solus Marcus interserit (scilicet qd̄ habuit hoc fecit) tēdāt, nō ē difficile videre: ad occultā siqdē spectāt tā Marie mentē q̄ ipsius dñi dignitatē. Murmurabāt discipuli de p̄ciositate vnguenti, respōdet dñs apud mulieris illius animū nō esse vnguentū hoc p̄ciosum: sed si p̄ciosius habuisset, p̄ciosius effudisset. tanti me facit: sed q̄ nō habuit p̄ciosius, qd̄ habuit hoc fecit. Nesci apte diceret, vos arguendā putatis de excessu, ⁊ tū secundū v̄ritatē dignitatis mee ⁊ rectā fidē ac deuotionē huius mulieris excusanda est q̄ nō plus fecit, sed hoc qd̄ habuit fecit. Est igitur hec domini sententia ⁊ ad Marie opus cōmendandū ⁊ ad discipulos confutandū nō impertinens sed opportuna. Nec de prima quaestione.